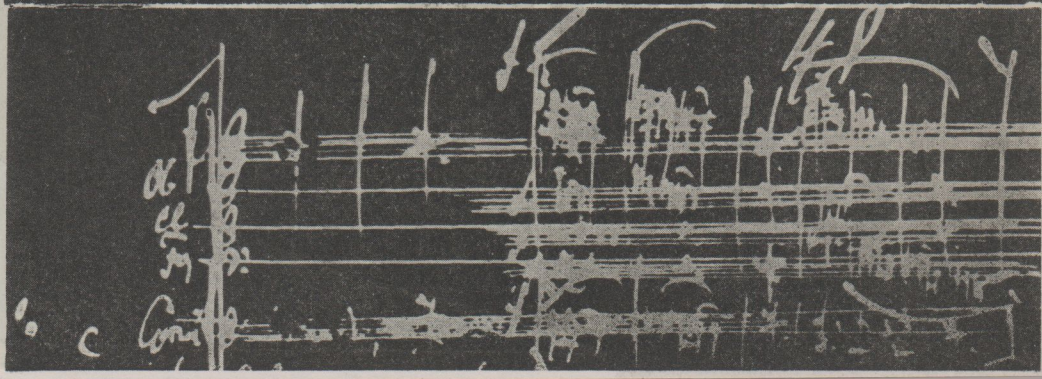
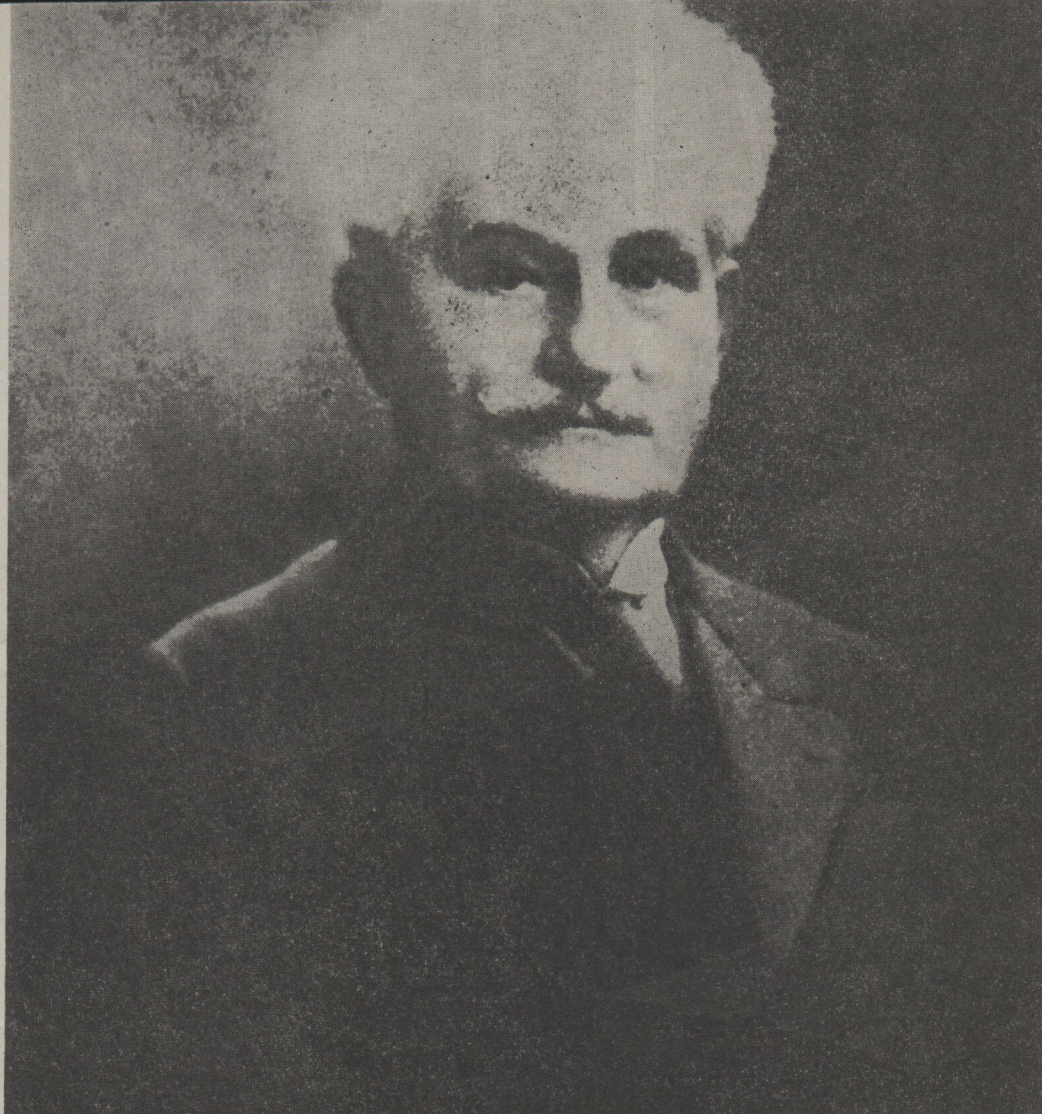

WYLETY

The background is a dark, textured black. It features several stylized mountain peaks in a vibrant blue color. Overlaid on this are numerous horizontal white brushstrokes of varying lengths and thicknesses, creating a sense of movement and depth. The text is rendered in a tall, narrow, white serif font.

PÁNĚ

BROUČKOVY

Vidíme tolik Broučků v našem národě,
kolik Oblomovů bylo v ruském národě.
Chtěl jsem, aby se nám zhnusil takový
člověk, abychom jej na setkání ničili, du-
sili — ale v prvé řadě v sobě.

At netrpíme pro povahu Broučků, tak jak
se trpí pro Oblomovy.

Takové myšlenky vtiskly mi pero do ruky
ku skladbě Výletů páně Broučkových.

Leo Tolstoj

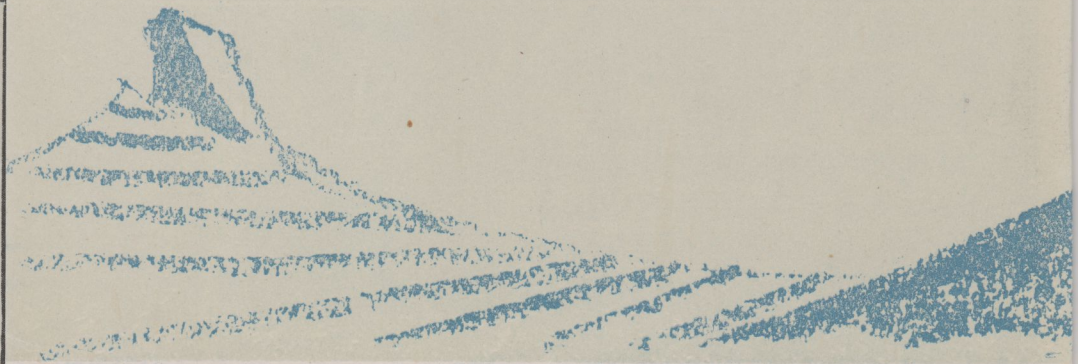
O skladatelích

(1854—1928)

V dějinách české hudby zaujímá Janáček místo vynikajícího představitelů a tvůrce nové epochy v hudbě posmetanovské — v dějinách světové hudby pak místo zcela výjimečné, jako osobnost, stavící se v čelo skladatelů našeho století. Hudební řeč obohacuje o zcela nové výrazové prostředky, o nové stránky kompoziční techniky, a vytváří zcela osobitý skladebný sloh opřený o nápevný základ české lidové písně.

Ve svém rozsáhlém díle se dotkl všech oborů tvůrčí práce — působí skladbami symfonickými, komorními, vokálními a končí pro něho nejvýznamnější tvorbou hudebně-dramatickou. V symfonické tvorbě, zejména ve svých zralých projevech — Šumařovo dítě, Balada blanická, Taras Bulba a Symfonietta — rozbíjí vžitá schémata formální i myšlenková a uplatňuje nové instrumentační a skladebné principy. Jeho komorní skladby — Po zarostlém chodníčku, Klavírní sonáta, Houslová sonáta, oba Smyčcové kvartety aj. — svou vnitřní intenzitou a originálností technického uchopení i mimořádnými inspiračními podněty, obrácenými k nejhlubším stránkám duševního života, patří k nejvýznamnějším hodnotám Janáčkovy přínosu. Těžisko skladatelova rozsáhlého díla tkví však, vedle prací hudebně-dramatických, v tvorbě vokální. V četných sborových pracích (Maryšce Magdónové, Kantoru Halfaroví aj.) i ve vrcholných útvarech kantátových (Amarus, Na Solání Čerták, Věčné evangelium, Glagolská mše) došlo k plnému uplatnění jeho nového skladebného stylu.

Vývojová linie Janáčkovy ryze osobité kompoziční metody se však nejplněji projevila v tvorbě hudebně-dramatické. V této oblasti se značila snad nejvýrazněji Janáčkovy cesta za novou hudební řečí, přinášející nový názor na funkční poslání novodobého hudebního dramatu. Tím byl také dán jeho dějinný význam pro další vývoj světové opery. Janáček zde má zcela výjimečné postavení, poněvadž jeho svérázná hudební řeč byla založena na

vlastní stylizaci tzv. nápěvků mluvy, které jsou právě zvláštností jeho slohu a ojedinělým zjevem v hudební literatuře XIX. a XX. století vůbec. I když mohl nalézt vzor v světovém hudebním dramatu Musorgského a Charpentiera, přece v ničem tyto své vzory nenapodobil. Řešil hudební drama po svém, zcela nezávisle a samostatně. Opíral se o svou nápěvkovou teorii, kterou důsledně propracoval, na rozdíl od Musorgského a Charpentiera, u nichž o teorii nelze vůbec hovořit.

Leoš Janáček se nám dnes jasně jeví jako umělec, který předešel svou dobu a zahleděl se do budoucnosti. Proto také ten velký ohlas Janáčkova díla v cizině, i když máme ještě v živé paměti léta, kdy Janáčkova hudba se v cizině (i u nás) přijímala jako svérázný, poněkud vrtošivý projev bezprostřední současnosti. Dnes již pronikl do celého světa. Vedle Dvořáka je nejhranějším českým skladatelem v cizině. Řada světových scén uvádí jeho opery. Nejen Pastorkyňa, ale i další opery — Káta Kabanová, Liška Bystrouška, Věc Makropulos, Zápisky z mrtvého domu — v nových a nových inscenacích s nejlepšími světovými dirigenty a režiséry získávají rostoucí okruh obdivovatelů a nadšenců. Stěžejní díla symfonická — Symfonieta a Taras Bulba, z komorních obě kvarteta a Mládí, z vokální tvorby Maryčka Magdónová a především Glagolská mše začínají náležet všude k oněm důvěrně známým článkům hudební literatury, které obecenstvo očekává s živým zájmem, neboť touží hlouběji proniknout uměleckou osobnost toho skladatele, jenž se řadí v čelo nejvýznamnějších zjevů hudby našeho století.

Uměním ve skladbě dramatické je složit nápěvek, za nímž se jako kouzlem objeví hned bytost lidská v jisté fázi životní.

Leoš Janáček

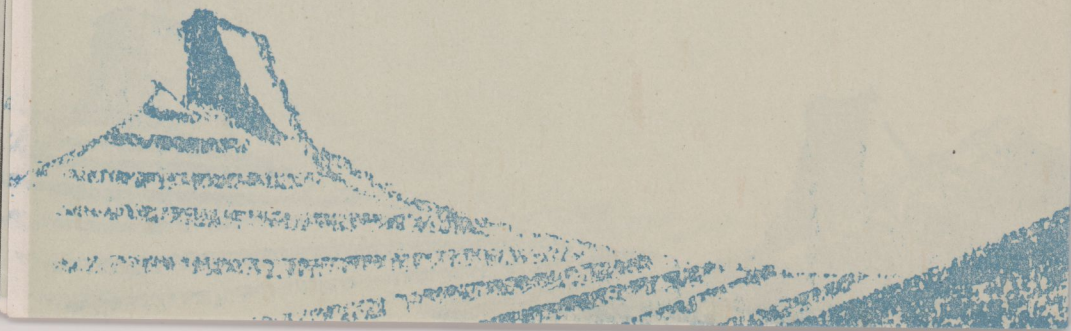

Janáčkova dramatická tvorba

Hudebně-dramatickou tvorbu Janáček obohatil o devět prací, stylově navzájem odlišných. Jsou to: Šárka, Počátek románu, Její pastorkyňa, Osud, Výlety páně Broučkovy, Káta Kabanová, Liška Bystrouška, Věc Makropulos, Zápisky z mrtvého domu. V tomto rozsáhlém operním díle — jež rostlo od tradičních počátků až k svérázným, umělecky vyzrálým projevům — vystupuje Janáček jako silná tvůrčí osobnost, u níž živelnost inspirace byla vyvažována vědomým úsilím teoretickým, dodnes z velké části neznámým a neprobádaným. Jeho operní dílo vyrostlo z pečlivě uvážených kompozičních a estetických zásad, a to v době, kdy se zdál vývoj opery hudebními dramaty Wagnerovými dovršen. Janáček dlouho před Bergem, Brittenem a Prokofjevem razil cestu opernímu dramatu. Ještě před Debussym a Straussem přišel na myšlenku zhudebnovat prózu. Jemu přísluší prvenství v tom, že opřel svou vokální melodii i o mluvené slovo, v čemž jde hudba dvacátého století v jeho stopách — stejně jako našel objevitelskou cestu ve volbě operních námětů.

Její pastorkyňa dala základ k ostře vzestupnému vývoji Janáčkova operního stylu. Po ní to byla Káta Kabanová, která se stala dalším stupněm ve vývoji skladatelově a podala důkaz, že nápěvky umožňují Janáčkoví rozvinout hudebně zajímavou, deklamaci naprosto nespoutanou melodiku, v níž je uchován onen přesvědčivý citový obsah. Věc Makropulos byla příznána Janáčkoví zásluha o rozšíření námětové a stylové oblasti v operě a vysoko hodnocen jeho nápěvkový princip. Mnohotvárnost Janáčkova operního stylu a mohutnost jeho tvůrčí síly působila a působí dojmům tím přesvědčivějším, že všechny opery, i sebeodlišnějších typů, vyrůstají z jednoho jediného principu, jenž se poprvé projevil v Její pastorkyni. V poslední době je právě tento pozoruhodný rys

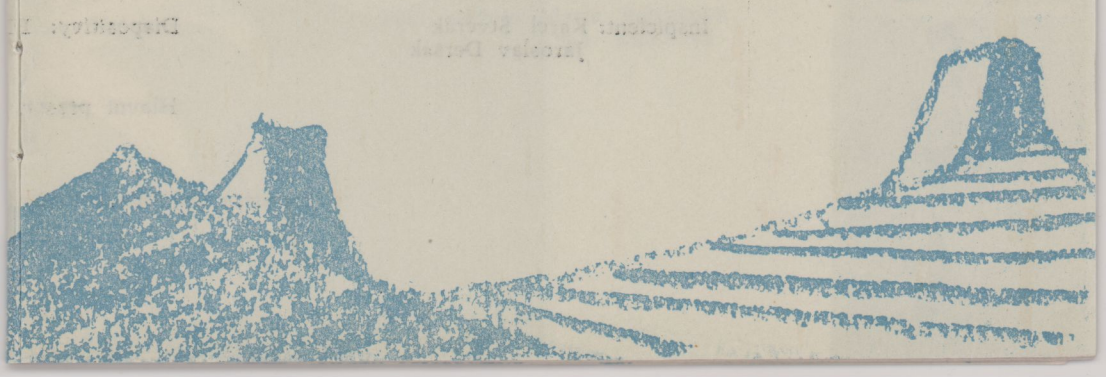

Janáčkovy operní tvorby středem pozornosti zvláště v zahraničí; vždyť k dosud stále uváděné Její pastorkyni, Káti Kabanové a Věci Makropulos přistoupiley do světového repertoáru ještě dvě další opery — Mrtvý dům a Liška Bystrouška. Zatím co Janáček ve své kompoziční technice zkoušel a stupňoval možnosti svých výrazových prostředků, koncentrovala se v něm také stále zjevněji snaha dokázat — jak velké možnosti má současné moderní hudební drama. Tento zřetelný vývoj se dovršuje jeho poslední operou — Zápisky z mrtvého domu. Formové řešení této opery, v níž není děje ani hlavních postav, je zcela vnikajícím tvůrčím činem v oblasti moderního dramatu. Janáček tak zasahuje podnětně do dějin opery jako zjev mimořádný a novátorský, který se jasně diferencoval od generace rozkladných skladatelských zjevů a ukázal cestu hudebnímu dramatu dvacátého století.

»Janáček přinesl do moderní české hudby zcela jinou orientaci, než jaká u nás vládla od obrozenecké doby. Jeho umělecká cesta k tvůrčímu realismu byla postavena na zcela jiných základech a šla jiným směrem, nežli jakým se vyvíjela česká hudba. Kdežto tato vyrostla z kořenů klasicismu a hlavně romantismu a novoromantismu, Janáček se nikdy trvale nesblížil s romantismem. Z Janáčka vyrostl zjev sui generis, který měl své vlastní vývojové předpoklady a svůj vlastní tvůrčí růst a který svou vývojovou a stylovou svéprávností obohatil tvůrčí oblasti české po B. Smetanovi.

VLADIMÍR HELFERT

Opera Státního divadla v Ostravě, laureát státní ceny

LEOŠ JANÁČEK

VÝLETY PÁNĚ BROUČKOVY

Opera o dvou dílech

Libreto podle námětu Sv. Čecha napsali:

I. díl Viktor Dyk, II. díl F. S. Procházka

Část I. — Výlet pana Broučka do Měsíce —
Část II. — Výlet pana Broučka do XV. století

Dirigent: šéf opery Bohumil Gregor

Sbormistr: Jiří R. Miša

Asistent režie: Miloslav Nekvasil

Režie: Ilja Hylas

Scéna: Vladimír Srámek

Kostýmy: Ladislav Branc j. h.

Brouček	Lubomír Procházka
Mazal, Blankytný, Petřík	Jiří Zahradníček
Sakristán, Lunobor, Domšík	Čeněk Mlčák
Málinka, Etherea, Kunka	~~Mario Burešová~~ Milada Šafránková
Würfel, Čaroskvoucí, Konšel	Dalibor Jedlička
Číšnice, Zázračné dítě, Zák	~~Věra Heroldová~~ Věra Nováková

Hospodyně, Kedruta	Helena Zemanová
Oblačný, Vacek	Rudolf Kasl
Duhoslav, Vojta	Zdeněk Kulhánek
Harfoboj, Miroslav	Jaroslav Kachel
Profesor	Radoslav Svozil
Svatopluk Čech	Josef Heriban
I. Táborita	Miloslav Nekvasil
II. Táborita	Richard Novák

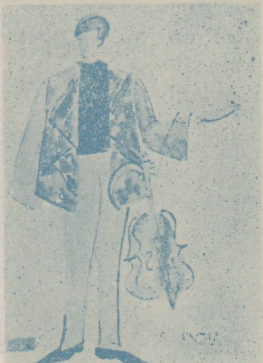
Inspicient: Karel Štverák
Jaroslav Deršák

Diapositívy: Frant. Krasl

Text sleduje: Marie Pečínková
Anna Kubínová

Hlavní přestávka po 2. dějství

Premiéra 28. června 1958 v divadle Zdeňka Nejedlého

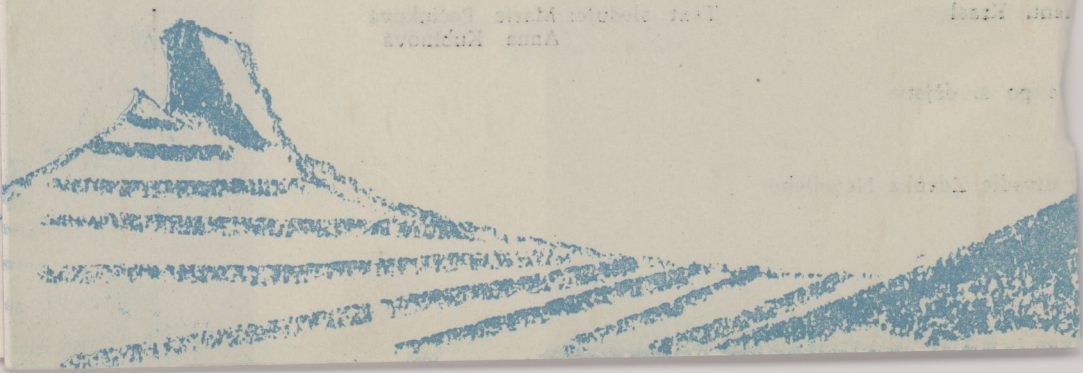

Výlety páně Broučkovy, jeden do Měsíce a druhý do XV. století

Janáčkova pátá opera Výlety páně Broučkovy vznikla v letech 1908—1917 podle Čechova Právého výletu pana Broučka do Měsíce a Nového epochálního výletu pana Broučka, tentokrát do XV. století. Na libretu prvé části bilogie pracovali: K. Mašek, Z. Janke, F. Gellnar, J. Mahen, J. Holý, V. Dyk a od roku 1916 F. S. Procházka, který mu dal konečný tvar a sám zpracoval i libreto Výletu do XV. století.

V období 1908—1917, kdy Janáček psal svou bilogii o Broučkovi, prošel značným myšlenkovým vzestupem, který se odrazil nejen přímo v Broučce, ale i v celém jeho následujícím uměleckém vývoji. A zde je třeba právě zdůraznit Janáčkovu aktivnost, s níž svým uměleckým projevem uvědoměle zasáhl do aktuální tematiky, a současně tu skutečnost, že se nekompromisně postavil v době naší národně demokratické revoluce za husitské revoluční ideály. Že v celé koncepci druhého dílu významnou roli měla především světová válka a Janáčkův osobní interes, o tom netřeba pochybovat. Když v roce 1908 přistupoval ke kompozici Broučka, nebyly mu hned zřejmé záporné předlohy, v níž hrdina je vlastně měšťáčkem víc hodným než škodlivým. Viděl však Čechova Broučka ostřeji — vlivem války i hodně aktuálně. Byl si vědom nebezpečí Broučků, tkvícího především v podceňování jejich pravého významu. A že Janáček zasáhl Broučka pádněji než Svatopluk Čech, o tom není pochyb. Dal Broučkovi plnou plastičnost měšťáckého průměru na přelomu dvou století. Ukázal ho ve třech světlech, byť jedno z nich, svít měsíční — je dost problematické. Janáčkova hudební typizace Broučka, ve srovnání s ostatními postavami opery, zabírá intonace nejhrubší — slyšet především nadutce, neotesance, majitele třípatrového baráku a přízemního myšlenkového rozhledu.

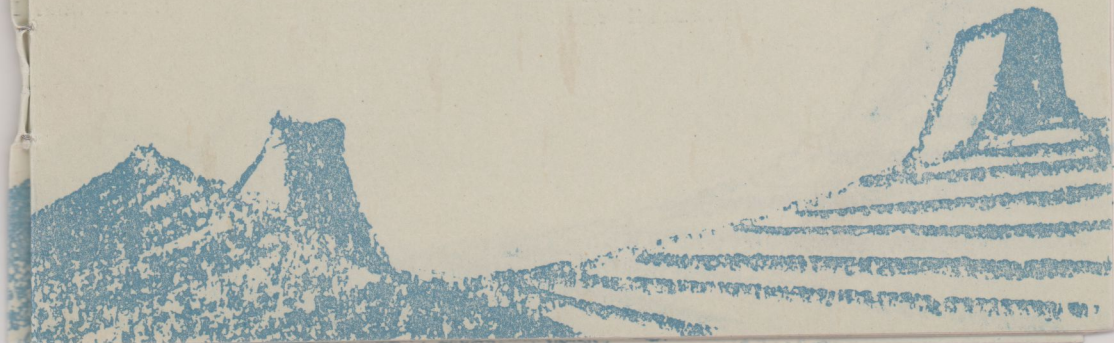

Sympatičtějších odstínů nabývá na Měsíci, kde proti nadzemským, blouznícím zjevům vyhrává svým člověčenstvím, ať už je jakékoliv. Vyhrává zde, aby tím ostřeji propadl v XV. století. Zde je již bez jediného kladu. Je to týž Matěj Brouček, jako na zemi a na Měsíci, zde však bezvýhradně nepřijatelný. Broučkův stručný, nerozvinutý nářev se tu střetává s údernou, úspornou a hutnou intonací husitskou. Na monumentálně gradovaných plochách, jimž Janáček dává záměrně narůstat do pronikavě účinné citové síly a přesvědčivosti, se Brouček úplně ztrácí. A když pak nahlas pronáší svou životní filosofii — »mohu být husita, ano, ale co mně to vynese... jaký kraj, tak se stroj...« — jeho odsudek je již definitivní. Jestliže Výlet do Měsíce je spíš komickou situací, v níž Brouček balancuje mezi měsíčním sborem s jeho esteticky sklenikovým životem a uměním, pak Výlet do XV. století je táblem, jež železnou silou drtí takt za takt Broučkovu zoufalou nicotu. A jestliže Broučka na Měsíci relativně Janáček pozvedl, dal mu pak v XV. století zaznít co nejodporněji, aby mu dal v očích diváka definitivně prohrát.

»Janáček je nejoriginálnější zjev v pestré galerii muzikantských osobností kolem r. 1900. Všechno, co dělá, jako člověk, jako teoretik, jako pedagog, jako dramaturg svých operních textů, jako hudebník, nese pečet jeho impulzivní, naprosto nezávislé osobnosti. Nechce se podříditi žádnému schématu a přistupuje ke svým kompozičním úkolům znovu tak, jako by hudba nebyla před ním ještě vůbec vynalezena.«

H. H. STUCKENSCHMIDT

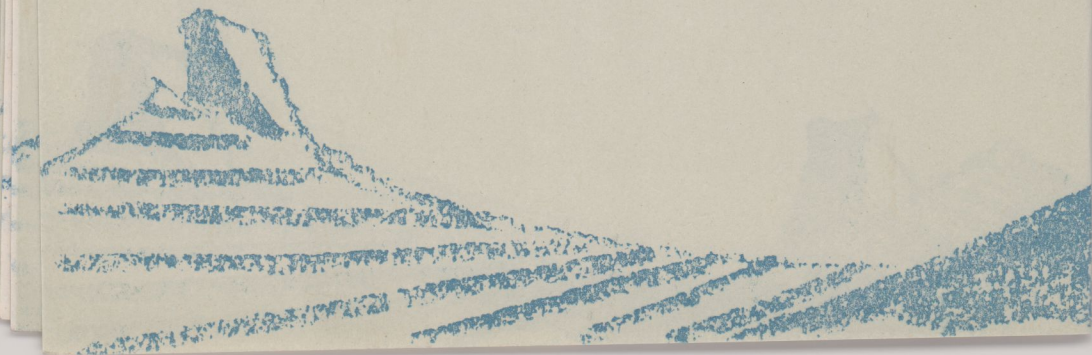

O interpretaci

(Diskusní příspěvek W. Felsensteina, ředitele Komické opery v Berlíně)

... jsem přesvědčen, že člověk je zcela osamělý v takových životních zážitcích a pocitech, na něž ani věda, ani ratio nestačí, a s nimiž se též prostředky své řeči nemůžeme nikomu svěřit. Nejvznešenějším posláním umění — a v něm především hudby — je, aby právě v těchto oblastech vykoupilo člověka z pocitu osamění, aby lidi k sobě vzájemně připoutávalo a dávalo jim víru v sílu jejich společenství. Velcí mistři minulosti toto poslání splňují a nesčetným lidem pomáhají, aby v tomto životě »obstáli«. Avšak ještě žádný z nich nevyjádřil tyto věci, pro něž není pojmenování, tak přímo, tak bezprostředně, tak hluboce a obsažně, tak jednoznačně a otřesně jako Janáček. Tam, kde naši nezapomenutelní klasikové a mistři novější doby nalézají hudební podobnosti velkých emocí, ať je to v symfonické větě, v operní scéně nebo árii, nebo tam, kde se jim daří atmosféru jen navodit, tam v několika taktech nalézá Janáček pro »nepojmenovatelné, přesné a nesmírně přílehavé slovíčko. Často člověku připadá, jako by hudba z jeho pera byla úplně novým prostředkem k dorozumění mezi lidmi.

A proto se domnívám, že všichni ctitelé a obdivovatelé Janáčkovy díla by měli především přemýšlet, jak co nejdříve zpřístupnit Mistrův odkaz všem lidem. Neboť publicita Janáčkovy díla nepřekročila dosud hranice prvních začátků. To závisí především na rozřešení problému interpretace. O každém publiku, jež Janáček neslyšelo, se dá téměř bez výjimky říci, že není s to jeho hudbě porozumět hned při prvním setkání. Příčina toho tkví v tom, že publikum uvyklo již po mnoha generacích na širší sdělovací formy hudby. Jak ve starší, tak v novější hudbě, se mu popřává více času k vnímání hudebního výrazu, ať již délkou hudební fráze nebo jejím opakováním. U Janáčka se však setkáváme s takovou úsporností a hutnotou hudební řeči, která téměř vůbec nebere ohled na posluchačovu vnímací připravenost a schopnost. Nadto je zdrcující většina posluchačů zvyklá na převážně požívačné, tedy pasivní vnímání hudby. Janáček však nutí k tomu, abychom brali na vědomí i její obsah, protože každý její takt, každý tón je bezprostřední výpovědí. — Interpretace musí tedy dbát o pokud mož-

Janáčkových oper

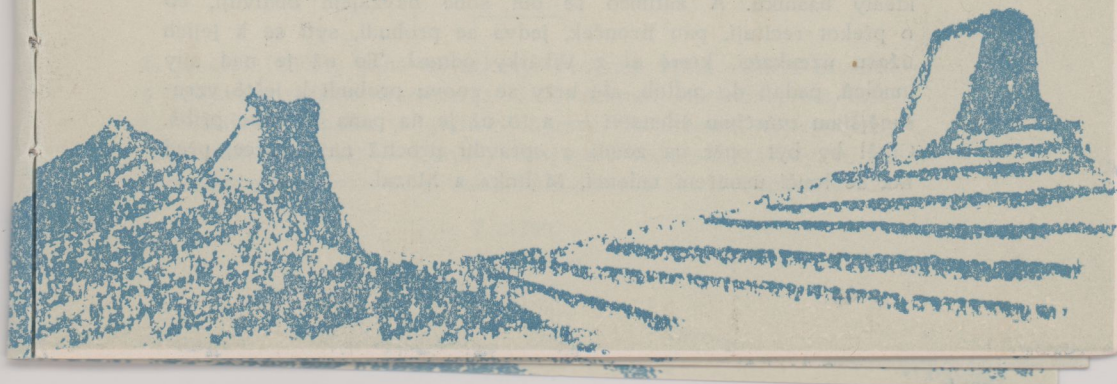
- na Mezinárodním hudebním kongresu „Janáček a soudobá hudba“
v Brně 1958)

no nejdokonalejší zřetelnost a plastičnost, aby byla podnícena posluchačova pozornost a zvědavost alespoň do té míry, že se v něm probudí touha slyšet to které dílo ještě, jde-li o jevištní ztvárnění Janáčкова scénického díla — pokud možno obecně srozumitelné líčení a vyjádření všeho toho, co stojí za slovy a za orchestrálním zvukem. Tedy žádnou povrchní inscenací, jež pečuje jen o hladký vnější dějový průběh, nýbrž inscenací, jež jde do hloubky, za povrch věci a jež opravdu přispívá k porozumění hudby.

Pro pochopení Janáčкова díla a jeho intencí má dále rozhodující význam pěvecká reprodukce. Nezapomínejme, že většina pěvců dává na operních scénách přednost kráse zpěvu před plastičností slova a snaží se o legátovou kantilenu i tam, kde pro ni není vůbec místa. Ryzí arioso se u Janáčka vyskytuje toliko v krátkých úsecích, často jen zcela ojediněle. Lidského hlasu používá převážně pro slovní výraz, pro charakteristiku postavy a situace. Cantabile — kde se s ním shledáváme — je daleko více záležitostí instrumentální a dává výraz »nevýslovnému«. Pamatuji se na jedno představení Káti Kabanové, v němž sólisté zpívali nepříliš rozdílně než v Puccinim. Dílo bylo nudné a nesrozumitelné.

Při studiu Lišky Bystroušky na milánské Scale jsem naproti tomu učinil zkušenost, že všichni italsí pěvci, kteří jsou přece nesporně daleko více než jiní »doma« v belcantu, byli téměř bez výjimky přímo uchváteni Janáčkovými vyjadřovacími prostředky a jeho hudební řečí. Dali se vést a v podivuhodně krátké době dosáhli žádoucí deklamace, i když nikoliv bez odporu a nezdítky »v potu tváře«. Představení samo pak, před publikem na Janáčka nepřipraveným, mělo překvapivě jednoznačný úspěch.

Nesoudím, že jsem svými vývody řekl něco nového. Chtěl jsem však upozornit na některé interpretační principy, jež pokládám za nejpodstatnější, neboť na Janáčka a jeho dílo se dívám jen v odstupu třiceti let po jeho smrti, ale též ještě za čtyřicet, za padesát let po jeho smrti jako na revolucionizujícího a směrtohorného umělce pro současné a pro budoucí hudební divadlo.

Obsah opery

I. DÍL

I. dějství: Zazobaný pan domácí Matěj Brouček tráví rád večery na Vikárce, ačkoliv se tu schází i společnost jemu nemilá, umělci. On na ně pro jejich nepraktičnost a oni na něj pro jeho měšťáctví se dívají svrchu, jako ten měsíc, který zvláště dnes na chmeleného pana Broučka divně vábí. Nemá dokonce oči ani pro Málinku, hezkou dceru sakristána, která by ráda zvábila jeho pozornost a potrápila tak žárlivostí svého milého, malíře Mazala, toho, který tak mizerně platí panu Broučkovi činži. Pan Brouček se zlobí na celý svět a se závistí se dívá na měsíc. Tam jsou lidé jistě šťastnější, tam jistě není malířů, ani bankrotů, zlodějů a daní. A měsíc, jako by mu lichotila pochvala pana domácího, přitahuje jej k sobě. — Pan Brouček hledí omámen na podivnou krajinu, i na člověka divně podobného Mazalovi, jenž se představuje jako slavný básník Hvězdomír Plankytný a vzletnými slovy kárá Broučka jako »sprostý masitý žok« bez vyšších vzletů. Stejně se sráží pan Brouček s ostatními měsíčními krasoduchy, z nichž však, ku podivu, zbožňovaná Blankytného — Etherea, je Broučkovou hrubostí uchvávena.

II. dějství: Vikárka se záhadně proměnila v chrám Všeuměny a hostinský v roli mecenáše Čaroskvoucího tu nehostí umělce pívem a uzenkami, ale vůní květů. Je za to zahrnován jejich lichocením, jak mecenáši vždy bývají. Pod jeho ochranu přivedla Etherea také Broučka a doporučuje ho přízni básníků. Nepochodí však; její otec, učenec Lunobor, chytí ji do motýlí sítky a Brouček sám je vydán opovržení umělců. Pana Broučka to nerozčiluje, jen nudí, a tak usíná do libého snu o vepřovém se zelím, ideálu nad ideály básníků. A zatímco se oni sobě navzájem obdivují, co o překot recitují, pan Brouček, jedva se probudí, sytí se k jejich úžasu uzenkami, které si z Vikárky odnesl. To už je nad síly umělců, padají do mdlob, ale brzy se znovu probudí k ještě vzrušenějšímu tvůrčímu šilenství — a to už je na pana Broučka příliš. Chtěl by být opět na zemi: a opravdu procítá na Vikárce, před níž se loučí usmívením milenců, Málinka a Mazal.

II. DÍL

I. dějství: Z Vikárky není cesta tak jednoduchá, zvláště když nohy nejsou tak docela jisté. A tak se tentokrát pan Brouček k svému úžasu propadl do podzemní chodby. Dostává se jí na Staroměstské náměstí. Je mu to podivné, zná to tu, a přece zase ne, špatné dláždění, tam louže — a lidé, mluvící divnou češtinou, s nimiž se dostane do sporu, sotva promluví. Tvrdí mu, že je právě rok 1420 a že on, podivný cizák, je jistě špehář Zikmundův. Pan Brouček brzy pochopí, jak se z nepříjemností vymotat, v tom už má cvik — a tak prohlásí, že je Čech dobrý, ale že se vrátí zdaleka, až z turecké země, a proto že je tak divně ošacen a mateřštinu prý zapomněl. Tu se ho ujímá jeden z pražanů — Domšík podobný hostinskému z Vikárky — nebo snad Lunoborovi, pan Brouček to sám neví — a vezme ho do svého domu.

II. dějství: V domě Domšíkově je útulno a panu Broučkovi by se tu velmi líbilo, kdyby na něm pořád jen nechtěli, aby za něco bojoval. Zatím se jen převlékne do zdejšího kroje; však dobře ví, že je vždycky nejlépe se přizpůsobit. Všichni kolem něho mluví nepochopitelně o hájení pravdy až do poslední kapky krve, o čistém zákonu božím, o sporech mezi zákony táborů a pražanů.

Panu Broučkovi se takové přehnanosti protiví. Když dojde k boji se Zikmundovými křížáky, dovede se včas vyhnout.

Proměna: Po bitvě pražané děkují Bohu za vítězství. A tu se smíla žene na pana Broučka. Chlubí se sice hrdinskými činy, ale Kunčín milý, Petřík, všem hlásí, že tohoto antikrista viděl, jak volal na křížáky, že není pražan, ani husita, a jak u nich žebrotil o milost. Brouček je odsouzen k smrti, a nevěda kudy kam, prohlašuje se za syna budoucnosti, jenž nepatří do věku husitů. Bratři se od něho zhnuseni odvracejí.

Od smrti upálením v sudu zachrání pana Broučka jediný člověk: hostinský Würfel, který jej nalézá ve velkém sudu na dvoře Vikárky. A panu Broučkovi hned otrne a hrdě vypráví, jak osvobodil Prahu, křížáky mlátil. »Pane Würfel, ale neříkejte to níkomu!«

L. Janáček: Výlety páně Broučkovy. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě v redakci dramaturga H. Šimáckové, sestavila prom. hist. E. Sýkorová. Obálka a grafická úprava V. Šrámek, typografická spolupráce R. Mikeska. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., Olomouc; provozovna 22 v Ostravě, Hollarova 14. — Cena 1,50 Kčs

